

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um rannsóknir á þorskeldi, 56. mál

Eins og fram kemur í greinargerð með tillögunni er mikil gróska í fiskeldi, bæði hérlendis og erlendis. Það er einnig rétt að leggja áherslu á mikilvægi rannsókna fyrir þróun fiskeldis.

Það er hægt að færa rök fyrir því að hið opinbera geti eflt viðgang einstakra greina með því að styrkja rannsóknastarfsemi sem nýtist öllum fyrirtækjum í greininni. Það er hins vegar ekki augljóst að hvaða leyti þetta eigi við í einstaka tilfellum, t.d. varðandi rannsóknir á eldi einstakra fisktegunda. Engin algild formúla er til í þessum efnum en væntanlega verður stærsti hluti af rannsóknum í fiskeldi á vegum einstakra fyrirtækja sem nýta þær í eigin þágu.

Í greinargerðinni er því haldið fram að leggja eigi meiri áherslu á eldi þorsks en eldi annarra fisktegunda. Þetta er rökstutt með því að verð á þorskafurðum hafi farið hækkandi í kjölfar minnkandi afla og aukins kostnaðar við veiðarnar og því að „samlegðaráhrif þorskeldis og sjávarútvegs á Íslandi nokkuð augljós og augljósari en t.d. laxeldis og sjávarútvegs.“ Ekki er augljóst að þetta séu gildar röksemdir fyrir því að íslensk stjórnvöld styðji þorskeldi umfram eldi á öðrum fiskum. Samdrátturinn í þorskafla (og afla á fleiri botnfiskum) hefur leitt til hækkunar á verði botnfiskafurða. Þá er það stefna íslenskra stjórnvalda að byggja upp þorskstofninn þannig að hann gefi af sér nær helmingi meiri afla en nú, auk þess sem tilkostnaður veiðanna mun minnka verulega vegna betri gæfta. Varðandi samlegðaráhrifin verður ekki séð að þar muni miklu. Vinnsla á eldisfiski verður án efa kærkomin viðbót í fiskvinnslu víða um land og stóru íslensku fisksölufyrirtækin eru nú þegar alhliða sölufyrirtæki sem selja fisk (og fleiri afurðir) frá Íslandi og öðrum löndum.

Áherslur í fiskeldi ættu að ákvarðast af þeim möguleikum sem fyrir hendi eru. Mikilvægir þættir í slíku mati er verkefni fyrir líffræðinga frekar en hagfræðinga, enda ljóst að til þess að fiskeldi verði arðbært hér við land þá þarf að þróa fram hraðvaxta eldisstofn og fóðrunaraðferðir sem geta minnkað mikið kostnað við eldið miðað við það sem nú er. Það er ekki á færi Þjóðhagsstofnunar að leggja mat á þessa líffræðilegu möguleika.

Rétt að vekja athygli á því að fiskeldi, einkum eldi á nýjum tegundum, er háð mikilli óvissu. Reynslan sýnir einnig að arðsemi eldis á einstaka tegundum er mjög sveiflukennnd. Við slíkar aðstæður er skynsamlegt að dreifa áhættunni með því að byggja upp eldi á fleiri en einni tegund. Áhættumat varðandi þorskeldi við Ísland verður sérstaklega flókið af því að tæpur helmingur útfluttra sjávarafurða er unninn úr þorski. Þetta hlutfall verður enn hærra ef áætlanir um uppbyggingu þorskstofnsins ganga eftir.